

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0420U102196

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 09-12-2020

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дубовик Олександр Михайлович

2. Dubovik Oleksander M.

Кваліфікація: к. т. н., 05.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: кандидат наук

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 05.02.01

Назва наукової спеціальності: Матеріалознавство

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 25-11-2020

Спеціальність за освітою: Хімічна технологія тугоплавких неметалевих і силікатних матеріалів

Місце роботи здобувача: Інститут сцинтиляційних матеріалів Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 23756522

Місцезнаходження: просп. Науки, буд. 60, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 61072, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 64.169.01

Повне найменування юридичної особи: Інститут монокристалів Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 00210217

Місцезнаходження: просп. Науки, 60, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 61072, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут сцинтиляційних матеріалів Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 23756522

Місцезнаходження: просп. Науки, буд. 60, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 61072, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 61.69.37

Тема дисертації:

1. «Отримання сцинтиляційних монокристалів $ZnWO_4$, $MgWO_4$ та твердих розчинів $(Zn,Mg)WO_4$ ».
2. Obtaining of $ZnWO_4$, $MgWO_4$ crystal scintillators and solid solutions $(Zn,Mg)WO_4$

Реферат:

1. У дисертаційній роботі викладено результати комплексних досліджень отримання допованих кристалів $ZnWO_4$ та впливу домішкових дефектів на їхні оптичні та сцинтиляційні властивості. Одержані результати дозволили розробити технологічні умови отримання крупногабаритних сцинтиляційних монокристалів з поліпшеними характеристиками: світловим виходом 15 000 фот / МеВ, енергетичною роздільною здатністю – 8,5% при збудженні гамма-квантами з енергією 662 кеВ, рівнем післясвітіння через 20 мс – 0,002% та власним радіаційним фоном альфа- випромінювання 0,18 мБк/кг. Уперше в світі отримано об'ємні кристали $MgWO_4$ оптичної якості та системно досліджено їхні оптичні й сцинтиляційні властивості в широкому температурному діапазоні, а також параметри власного радіаційного фону. Вирощені кристали мали наступні параметри: світловий вихід відносно $CdWO_4$ склав близько 35%, післясвітіння через 20 мс – 0,035%, загальний радіаційний фон альфа-випромінювання склав 5,7 мБк/кг. Отримано новий сцинтиляційний

матеріал твердих розчинів $(\text{Zn,Mg})\text{WO}_4$. Розроблено та впроваджено технологію вирощування оптично якісних монокристалів методом Чохральського. Встановлено, що монокристали $\text{Zn}_x\text{Mg}_{1-x}\text{WO}_4$ при $x = 0,2 - 1$ мають моноклінну структуру типу вольфрамат. Дослідження залежності параметрів кристалічної структури змішаних кристалів $(\text{Zn,Mg})\text{WO}_4$ від відносної концентрації катіонів показали лінійне збільшення об'єму елементарної ґратки при переході від MgWO_4 до ZnWO_4 . Досліджено залежність зростання світлового виходу від складу змішаних кристалів $(\text{Zn,Mg})\text{WO}_4$, яка має максимум при співвідношенні Zn/Mg близько одиниці. Величина світлового виходу для кристала $\text{Zn}_{0,5}\text{Mg}_{0,5}\text{WO}_4$ в $\sim 1,5$ рази перевищує таку для ZnWO_4 і в $\sim 2,1$ рази для MgWO_4 . Завдяки збільшеному світловому виходу до 22 500 фот / МеВ показана можливість використання сцинтиляційних детекторів на основі монокристалів твердих розчинів замість токсичного CdWO_4 . Ключові слова: монокристал, вольфрамат цинку, вольфрамат магнію, твердий розчин, метод Чохральського, оптичні властивості, сцинтилятор, світловий вихід, люмінесценція.

2. The work is devoted to obtaining of high efficient inorganic scintillation crystals ZnWO_4 , MgWO_4 and solid solutions $(\text{Zn,Mg})\text{WO}_4$. Structure, luminescent, and scintillation properties of the obtained crystals have been studied. ZnWO_4 crystal scintillators of large volume (up to $\varnothing 55 \times 150 \text{mm}$) with advanced scintillation properties and reasonable mechanical characteristics were developed. It was achieved thanks to optimization of growth conditions and initial composition by doping ZnWO_4 charge with metals of the first and second groups, as well as by elements with high electric negativity. The best one-centimeter samples shown energy resolution at the level of 8,5 % for 662 keV γ line of ^{137}Cs . Low level of afterglow (0.002%, 20 ms after excitation) was obtained with one of ZnWO_4 scintillators. Developed a technique for the growing MgWO_4 crystals by pulling a seed from the melted flux solution, and used this to produce $\geq 1 \text{cm}^3$ crystals of good optical quality. The optical and scintillation properties of this new crystal scintillator were systematically studied for the first time. The crystal shows a broad emission band with a maximum at 470 nm under X-ray excitation. The afterglow of the crystal is found to be 0.035% 20 ms after termination of X-ray excitation. The relative photoelectron output was found to be 35% that of CdWO_4 . The relative intensity and scintillation decay kinetics were investigated over the temperature range 7–305 K. The relative scintillation efficiency of MgWO_4 is found to be ≈ 33 % that of ZnWO_4 at $T = 7 \text{K}$. These results demonstrate that MgWO_4 has a good prospect as a scintillation detector for particular applications, such as rare event searches that require a range of different cryogenic scintillators. Mixed crystals $(\text{Zn,Mg})\text{WO}_4$ were first grown by the Czochralski method. Structure, luminescent, and scintillation properties of the obtained mixed crystals have been studied. It is shown that the light output of $\text{Zn}_x\text{Mg}_{1-x}\text{WO}_4$ solid solutions has a maximum at $x = 0,5$ under X-ray excitation. Presented results allow to consider $(\text{Zn,Mg})\text{WO}_4$ as a new and promising scintillating material. Keywords: single crystal, zinc tungstate, magnesium tungstate, solid solution, Czochralski method, optical properties, scintillator, light output,

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тупіцина Ірина Аркадіївна
2. Tupitsyna Iryna A.

Кваліфікація: к. т. н., 05.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Брагіна Людмила Лазарівна
2. Brahina Ludmyla Lazarivna

Кваліфікація: д. т. н., 05.17.11

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кудін Олександр Михайлович
2. Kudin Oleksandr M.

Кваліфікація: д. т. н., 01.04.07, 05.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Толмачов Олександр Володимирович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Толмачов Олександр Володимирович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Т.А.